

Notă informativă

la proiectul Legii pentru modificarea Constituției Republicii Moldova

1. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului și finalitățile urmărite.

Proiectul Legii pentru modificarea și completarea Constituției Republicii Moldova a fost elaborat în temeiul indicației Guvernului nr. 1506-281 din 18 mai 2015 privind anularea imunității pentru judecători și deputați, în cazul aplicării în privința acestora a legislației contravenționale, precum și în temeiul indicației nr. 1513-60 din 17 februarie 2015 referitoare la temeiurile de ridicare a mandatului de deputat.

Elaborarea proiectului **Legii pentru modificarea Constituției Republicii Moldova** este impusă de necesitatea modificării mecanismelor legale existente în prezent, care fac practic imposibilă atragerea la răspundere a membrilor puterii reprezentative, or, în prezent deputatul nu poate fi trimis în instanța de judecată, pentru infracțiunile săvârșite, fără încuviințarea prealabilă a Parlamentului.

Potrivit art. 6 din Constituție în stat există trei puteri: legislativă, executivă și judecătorească. Aceste puteri sunt egale între ele și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin. În această ordine de idei, între drepturile și obligațiile persoanelor care reprezintă aceste puteri nu trebuie să existe discrepanțe și diferențe de protecție obiectiv nejustificate. Ori, potrivit prevederilor legale, membrii executivului nu beneficiază de o imunitate similară deputaților.

Conform Rezoluției nr. 1325 (2003) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei (APCE) cu privire la Imunitățile membrilor APCE, **imunitatea parlamentară** are ca scop să protejeze integritatea parlamentelor și să apere independenta, și **nu impunitatea**, membrilor Parlamentului în exercitarea funcțiilor lor. Imunitatea parlamentară este concepută ca un mijloc de apărare a parlamentului, în calitatea sa de instituție aleasă în mod democratic, fiind menită să protejeze independența colectivă a acestuia de presiunile exterioare și să garanteze membrilor săi libertatea de exprimare și de acțiune în îndeplinirea sarcinilor lor.

Astfel, proiectul are drept scop ridicarea imunității deputaților pe segmentul ce ține de infracțiunile flagrante în special, astfel încât aceștia să poată fi reținuți, arestați sau percheziționați în cazurile prevăzute de lege.

2. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi.

Prin amendamentele propuse în proiectul de Lege, se intenționează modificarea cadrului legal constituțional, care în prezent *oferă o protecție exagerată* deputaților, astfel încât pornirea urmăririi penale împotriva acestora să poată fi operată fără acordul prealabil al Parlamentului în cazul în care deputatul este surprins în momentul comiterii unei infracțiuni pentru care este prevăzută expres reținerea obligatorie în flagrant. În acest context, urmează a fi completat alineatul (3) care în prezent statuează că *„Deputatul nu poate fi reținut, arestat, percheziționat, cu excepția cazurilor de infracțiune flagrantă, sau trimis în judecată fără încuviințarea Parlamentului, după ascultarea sa”*. Suplimentar prevederilor actuale, venim cu o completare referitoare la cazurile în care percheziția, reținerea sau arestul deputatului poate avea loc *fără încuviințarea Parlamentului – în cazul existenței unei hotărâri irevocabile de condamnare*. Astfel, această nouă prevedere *oferă oportunitatea pentru organele împuternicite, să acționeze prompt, fără a fi nevoite să obțină încuviințarea Parlamentului*. Acest aspect este unul semnificativ, încât contribuie considerabil la *înfăptuirea actului de justiție*. În sensul clasic imunitatea parlamentară a apărut pentru a proteja parlamentarii împotriva unor procese penale *pentru afirmațiile făcute în Parlament în contextul exercitării mandatului dat de către cetățeni și nu pentru al apărarea de*

eventuala tragere la răspundere penală pentru infracțiunile comise. Examinând bunele practici al țărilor străine, constatăm că principiul imunității variază de la un stat la altul, în funcție de tradițiile juridice și cultura juridică a acestuia.

În pofida diversității, se conturează totuși două noțiuni/componente ale imunității parlamentare:

1. „Iresponsabilitatea deputatului” (**libertatea sa de exprimare**) - în privința acțiunilor judiciare *pentru opiniile exprimate sau votul emis în exercițiul funcțiunii;*

2. „**Inviolabilitatea deputatului**” (imunitatea în sensul strict) - îl protejează de orice proceduri judiciare, care se intentează doar cu autorizarea Parlamentului.

Pentru unele țări, în cazul în care presupusa infracțiune implică un anumit grad de gravitate, aceasta este exclusă din domeniul de aplicare a imunității și nu necesită autorizarea prealabilă a Parlamentului pentru începerea urmăririi penale (ex. Portugalia sau Suedia). În mod similar această autorizare nu este necesară pentru comiterea infracțiunilor grave nici în Albania, Bulgaria, Finlanda, Norvegia, Turcia).

Din practica străină elucidată supra, precizăm că toate statele oferă parțial anumite garanții de inviolabilitate, cu excepția Olandei care, din 1884, a egalat statutul deputaților eu cel al oricărui cetățean în ceea ce privește acțiunile de atragere la răspundere și executarea unei sentințe de condamnare pentru infracțiuni de drept comun.

În aceeași ordine de idei, conform *prevederilor Convenției ONU cu privire la lupta împotriva corupției*, fiecare stat urmează să ia măsurile necesare pentru a stabili sau menține, conform sistemului său juridic și principiilor sale constituționale, *un echilibru adecvat între orice imunitate sau orice privilegiu de jurisdicție acordat agenților săi publici în exercițiul funcțiilor lor și posibilitatea, dacă este necesar, de a cerceta, urmăriși judeca efectiv infracțiunile prevăzute de convenție.*

Este de o relevanță deosebită faptul că imunitatea nu trebuie să fie transformată în impunitate, astfel încât să permită situarea unor cetățeni ai Republicii Moldova deasupra legii și a ordinii legale. Imunitatea nu trebuie să fie astfel o piedică în fața realizării actului de justiție (buna desfășurare a procesului judiciar) și nici să influențeze negativ cu bună știință aplicarea principiilor democratice într-un stat de drept.

3. Fundamentarea economico-financiară.

Proiectul nu necesită acordarea de mijloace financiare suplimentare din bugetul destat.

Viceministru

Nicolae EȘANU